

D. AZIZOV

CHIZMATASVIR

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON BADIY AKADEMIYASI QOSHIDAGI
KAMOLIDDIN BEHZOD NOMIDAGI MILLIY RASSOMLIK
VA DIZAYN INSTITUTI**

Dastgohli rangtasvir kafedrası

D.N. AZIZOV

CHIZMATASVIR

**1–4 kurs o'quv dasturi asosida oliy ta'lim muassasalarining
Rangtasvir bakalavr ta'lim yo'nalishi talabalari uchun
o'quv qo'llanma**

*Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent — 2019*

UO*K 75.01(075.8)
KBK 85.14ya73
A 37

Ilmiy muharrir:

R.A. Xudayberganov — O'zbekiston xalq rassomi, professor

Taqrizchilar:

Q.F. Jalolov — O'zbekiston xalq rassomi, O'zbekiston Badiiy Akademiyasi akademigi, Rossiya Badiiy Akademiyasi akademigi,

Pedagogik ta'lim xalqaro fanlar akademiyasi akademigi, professor;

I.V. Govorkov — I.E. Repin nomidagi rangtasvir, haykaltaroshlik va me'morchilik davlat akademik instituti Chizmatasvir kafedrası professori;

S.YIL. Raxmetov — O'zbekiston xalq rassomi, O'zbekiston Badiiy Akademiyasi akademigi, professor;

S.A. Abdullayev — Xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, O'zbekiston Badiiy Akademiyasi akademigi, professor;

V.I. Burmakin — Xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, O'zbekiston Badiiy Akademiyasi akademigi

Azizov, D.N.

A 37 Chizmatasvir [Matn]: o'quv qo'llanma/D.N. Azizov/Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — T.: Cho'lpon nomidagi NMIU, 2019. — 432 b.

ISBN 978-9943-6134-4-7

O'quv qo'llanmada rangtasvir ta'lim yo'nalishi talabalariga maxsus fanlardan ta'lim berishdagi vazifalarni bajarishga qaratilgan akademik realistik tasvirning nazariy va amaliy asoslari ko'rib chiqiladi. Qo'llanma kurs dasturi bo'yicha uslubiy tavsiyalar va ko'rsatmalar, nazariy ma'lumotlar, nazorat uchun savollar, illyustratsiyalar va rasmlar, o'quv dasturi bo'yicha jadvallar, materiallar texnologiyasi va adabiyotlar ro'yxatini o'z ichiga oladi. O'quv qo'llanma tasviriy san'at yo'nalishidagi oliy o'quv yurti talabalari va o'qituvchilari, rassomlik fakulteti rangtasvirchi va grafik rassomlari, shuningdek, o'rta maxsus kasb-hunar kollejlari, maxsus liseylar, studiyalar hamda bolalar badiiy maktablari o'quvchi va o'qituvchilariga mo'ljallangan.

UO*K 75.01(075.8)
KBK 85.14ya73

ISBN 978-9943-6134-4-7

© D.N. Azizov, 2019

© Cho'lpon nomidagi NMIU, 2019

SO‘Z BOSHI

*«Chizmatasvir barcha turdagi rangtasvirning
manbai va ruhidir, har qanday ilmning ildizidir».*

Mikelandjelo Buonarotti

Mustaqillikka erishganimizdan so‘ng respublikamizda har bir sohada, ayniqsa, ta‘lim tizimi, fan va tarbiyaviy ishlarni isloh qilishda keng ko‘lamli ishlar olib borilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Abdug‘aniyevich Karimov ta’kidlaganidek: «Agar mendan mustaqillik yillarida O‘zbekistonda qilingan eng asosiy narsa haqida so‘raganlarida, men hech ikkilanmay, bu Kadrlarni tayyorlash dasturining qabul qilinishi va amalga oshirilishi deb aytgan bo‘lardim»¹.

«Ta‘lim to‘g‘risidagi» va «Kadrlarni tayyorlash milliy dasturi» qonunlarida tarbiyaning boshqa turlari bilan bir qatorda estetik tarbiyaga ham, shuningdek badiiy ta‘limning har tomonlama rivojlangan yosh avlodni tarbiyalashda badiiy ta‘limning ahamiyatiga katta e‘tibor qaratilgan. Jumladan, zamonaviy ta‘limning muhim vazifalaridan biri bu o‘quvchi shaxsining bilim olishdagi talablarini qondirishdan iboratdir.

«Biz kimni tarbiyalashimiz kerak?» — bu savol zamonaviy pedagogika fanlarini o‘qitish metodikasining eng asosiy vazifasi bo‘lib qoldi.

O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Abdug‘aniyevich Karimov o‘zining «Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q» asrida komil, har tomonlama yetuk shaxs tushunchasini aniq ifodalab berdi: «Komil inson deganda biz, avvalo, ongi yuksak, mustaqil fikrlay oladigan, xulq-atvori bilan o‘zgalarga ibrat bo‘ladigan bilimli, ma’rifatli kishilarni tushunamiz»².

¹ Karimov I.A. Ona yurtimiz baxt-u iqboli va buyuk kelajagi yo‘lida xizmat qilish — eng oliy saodatdir — T.: «O‘zbekiston», 2015. — 302 b.

² Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q — T.: «O‘zbekiston» 1998-y.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'zi nima va ularning an'anaviy pedagogik texnologiyalardan farqi nimada? «Pedagogik texnologiya – bu butun o'qitish va bilimlarni samaradorlashtirish vazifasini qo'yuvchi texnik hamda shaxs resurslari va ularning o'zaro aloqasini hisobga olib yaratish, qo'llash va belgilashning tizimli metodidir». YUNESKO tomonidan berilgan ushbu ta'rifda bu tushuncha (yangi pedagogik texnologiyalar tushunchasi) «Tizimli metod» uchun eng muhim bo'lib qoldi va o'qituvchi oldiga quyidagi vazifalar qo'yilmoqda:

- ta'lim mohiyatini aniqlash, ta'limning har bir bosqichida (o'quv reja, o'quv elementlari, ularning mantiqiy tuzilishi, o'quv dasturi va darsliklar);

- o'quv yuklamalarining o'quvchini ularni qabul qilib olish kuchiga mosligini va o'zlashtirish tezligini aniqlash;

- ta'lim va tarbiyaning shakl va vositalari (o'quv qo'llanmalar, ta'limning texnik vositalarini tayyorlash);

- o'quv jarayoniga motivatsion tarkibiy qismlarni kiritish maqsadida mavzu mazmunini yoritish uchun qo'shimcha matnlarni tayyorlash;

- shaxsni shakllantirish uchun zarur bo'lgan ijodiy fazilatlarni va axloqiy xususiyatlarni o'zlashtirishga qaratilgan mashq tizimini ishlab chiqish.

O'qituvchi oldiga quyidagi vazifalar qo'yiladi:

- ta'lim natijalarini baholash mezonlari va o'zlashtirish darajasining sifati bo'yicha bilim va ko'nikmalar sifatini obyektiv baholash uchun matn topshiriqlarini tayyorlash;

- dars mashg'ulotlari va darsdan keyingi mashg'ulotlar uchun topshiriqlarni rejalashtirish va mustaqil mashg'ulotlar mazmunini ishlab chiqish;

- o'quv materiallarini o'rganish va ularni modul bloklar shaklida to'plash;

- muammoli va dasturiy ta'lim elementlarini qo'llash;

- dars jarayonida turli interaktiv usullardan samarali foydalanish.